

Flood Control 2015: van technologie naar beslissing

Het innovatieprogramma Flood Control 2015 werkt sinds 2008 aan nieuwe, praktische hulpmiddelen voor operationele hoogwaterbescherming. Daarbij gaat het om technische hulpmiddelen om informatie te verzamelen en te presenteren, maar ook om organisatiestructuren, opleiding en communicatie en burgerparticipatie. Dat kan leiden tot een efficiënter en misschien goedkoper waterbeheer in Nederland, maar ook tot potentiële export-producten en -diensten. Dat gaat niet vanzelf: in Nederland moeten (meer) proeftuinen komen, theoretische kennis moet naar de praktijk vertaald worden en er moet meer en beter worden samengewerkt. Dat bleek tijdens het tweede symposium Flood Control 2015, dat op 20 april in Groenekan plaatsvond.

Dagvoorzitter Piet Dircke (Arcadis) gaf aan dat ICT weliswaar de spil is om de enorme hoeveelheid gegevens die voor en tijdens een crisis te reguleren, maar dat het tegelijkertijd maar een middel is. De gegevens moeten betrouwbaar en relevant zijn en duidelijk gepresenteerd, zodat de 'beslissers' makkelijker tot de -hopelijk juiste - beslissing kan komen. Om tot zo'n informatieketen te komen, is door bedrijfsleven en overheid 21,6 miljoen euro beschikbaar gesteld. Ook beginnen heel voorzichtig in het buitenland pilotprojecten, zoals in Jakarta en Californië. In 2012 is Flood Control 2015 afgerond. Het is de bedoeling dat de voorlopige resultaten van het programma dan tijdens de grote internationale conferentie Flood Risk 2015 worden gepresenteerd.

Jan Hendrik Dronkers (Directeur Generaal Rijkswaterstaat) stelde dat een goede crisisbestrijding staat of valt met de samenwerking van de betrokken partijen. Tijdens de laatste bijna-crisis (hoogwater begin dit jaar) bleek dat ook meer behoefte aan informatie bestaat. Tenslotte worden door diverse maatschappelijke ontwikkelingen andere eisen aan de overheid en andere partijen gesteld: de burger is kritischer, wil 'meer waar' voor zijn belasting en accepteert steeds minder risico's. Door het gebruik van allerlei communicatievormen verandert het gedrag van burgers. Informatie komt veel sneller (hoewel niet altijd correct) beschikbaar voor iedereen. Burgers willen zelf keuzes maken. Het is aan de overheid om open en eerlijk te communiceren, ook als het gaat om onzekerheden.

Volgens Dronkers is Nederland zeer goed in preventie, maar minder goed in crisisbestrijding. Er wordt hard gewerkt om dat te veranderen: in Lelystad is een landelijk Watermanagementscentrum opgericht, er zijn landelijke draaiboeken opgesteld, trainingen en opleidingen worden gegeven, betere modellen gemaakt en ingezet en soms een betere informatievoorziening. Dat zijn allemaal stappen die van Rijkswaterstaat een adequate crisisorganisatie moeten maken, zoals vastgelegd in het ondernemingsplan 2015 dat in juni van dit jaar verschijnt.

Jan Geluk, dijkgraaf van Waterschap Hollandse Delta, ziet in innovatie een toegevoegde waarde voor de veiligheid van Nederland. Tegelijkertijd waarschuwt hij voor toenemende complexiteit. Hij pleitte in Groenekan voor de kracht van de eenvoud,

Flood Control 2015 maakt gebruik van de IJkdijk om technieken 'in de praktijk' uit te proberen.

met als voorbeeld het steeds ingewikkelder worden van de toetsing van waterkeringen. Er moeten goede, begrijpelijke toetsinstrumenten komen, waarbij de vraag per kering aan de orde komt hoe ver je vooruit moet kijken. Waterschappen moeten bij dergelijke overwegingen betrokken worden, evenals bij kennisontwikkeling. Dat kan door consortia met het bedrijfsleven te vormen, waarbij de waterschappen ook aandacht moeten besteden aan het betrekken van jongeren bij de watersector (zie ook pagina hiernaast, red.).

Sybe Schaap, bestuursvoorzitter van het NWP, ziet als ideaalbeeld voor de toekomst een Nederland dat de 'Water Valley' van de wereld is. Daartoe heeft het NWP al diverse beleidsplannen opgesteld. Ook het instellen van de Topsector Water onder leiding van Koos van Oord (zie pagina 5) en Flood Control 2015 zijn stappen in die richting. Maar ondanks de sterke positie die Nederland heeft op watergebied zijn er ook beren op de weg. Als grootste probleem ziet Schaap de vergrijzing binnen de sector en het tekort aan jonge mensen. Eén van de mogelijkheden die hij opperde om dat probleem op te lossen, is om jongeren in het buitenland op te leiden en naar Nederland te halen. Centrale vragen voor de Topsector Water, in feite voor de hele watersector, zijn: Welke ontwikkelingen zijn kansrijk? Welke markten bieden potentie en wat kunnen we daar? Met welke marktpartijen? Schaap concludeerde dat een integrale aanpak, waarbij de kennis in dienst moet staan van het ondernemerschap, de beste manier om tot succes te

komen. "Daarbij is financiering en investering noodzakelijk: die moet van de overheid komen, maar ook van de watersector zelf. De sector moet niet wachten op de overheid of het 'Koffertje van Koos', maar zelf gezamenlijk verdergaan."

Ira Helsloot, hoogleraar crisisbeheersing aan de Vrije Universiteit Amsterdam, gaf een heel andere draai aan de innovatie binnen de watersector: hij pleitte voor 'achterwaartse innovatie'. De kern van zijn verhaal was dat, zoals Jan Hendrik Dronkers al constateerde, Nederland goed is in de preventie van rampen (overstromingen), maar slecht in de bestrijding. In zijn optiek is het veiligheidsbeleid een monster van Frankenstein geworden, grote stapels papier die een goedkoop substituuut voor echte veiligheid zijn. Het beleid is volgens Helsloot ondoorzichtig, onevenwichtig, onrechtvaardig en onuitvoerbaar. Burgers zijn volgens hem prima in staat met de risico's van een mogelijke ramp om te gaan. Het zelfredzaam vermogen van burgers is veel groter dan overheden denken. Dat beeld wordt versterkt door de klassieke crisiscommunicatie en -enquête, die zinloos zijn volgens de hoogleraar. Als voorbeeld keek hij naar de bewoners van uiterwaarden in vroeger tijden: die waren zich bewust van de risico's en leefden daar naar. Maar in de loop der tijden beschouwde de overheid dat als een risico, dat gerepareerd moest worden. De leverde vooral veel papieren plannen op. Helsloot pleitte dan ook voor eerherstel van de eigen verantwoordelijkheid van burgers, terug naar het verleden dus.